

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU ACREDITARE ȘI ATESTARE

Adresa: Bd. Ștefan cel Mare, 180, et.10, bir. 1001, MD-2004, Chișinău, Republica Moldova

Telefon / Fax (373 22) 29.62.71; www.cnaa.md; e-mail: info@cnaa.gov.md

“12” februarie 2018

nr. 01-07

Cancelaria de Stat a Republicii Moldova

Prin prezenta, Vă aducem la cunoștință propunerile și obiecțiile Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare privind proiectul Hotărârii Guvernului *Cu privire la unele aspecte de organizare a domeniilor cercetării și inovării* (plasat la compartimentul *Consultări publice*, <http://www.particip.gov.md/>, la 26.01.2018).

Pentru început, menționăm că organizațiile din sfera științei și inovării dispun de categorii de calificare științifică (http://www.cnaa.md/files/dispositions/2015/registrele-cnaa/registrul_institut_acreditate_2010-2014.pdf) și că în procesul evaluării științifice au fost estimați și majoritatea indicatorilor expuși în proiect. În același timp, Vă comunicăm că axarea doar pe indicatorii de evaluare propuși în documentul vizat ar putea să creeze anumite dificultăți în intențiile de dispersare a instituțiilor științifice (din Republica Moldova) pe nivele de performanță.

Pentru claritate venim cu careva date statistice. Republica Moldova se numără printre țările europene cu cel mai mic număr de cercetători raportat la 1000 de locuitori (de 2,5 ori mai inferior decât media comunitară, dacă atribuim la categoria cercetători și cadre științifico-didactice; la excluderea lor - numărul cercetătorilor este de cca 5 ori mai inferior mediei UE) și cu cele mai mici alocații financiare per cercetător (de 25 de ori mai inferioare mediei comunitare). Numărul cercetătorilor s-a diminuat de la 15 mii, în 1990, la 3 mii, în 2017. Peste 40% dintre cercetători au depășit vârsta de 55 de ani și peste 40% dintre persoanele cu grade științifice sunt pensionari. În acest sens menționăm că suntem la limita lansării unor perturbări ireversibile în cadrul sistemului. Orice lichidare, fuzionare a organizațiilor trebuie bine gândită. Pe parcursul acestor ani au fost efectuate un șir de lichidări și comasări ale instituțiilor (Institutul de Fitotehnie, Institutul de Horticultură și Tehnologii Alimentare, instituții ale AȘM, instituții medicale etc.) care nu s-au soldat cu

efecte sinergetice. Au urmat dispersări, recomedări. Mai oportun, ni se pare, aplicarea pârghiilor financiare și a indicatorilor de monitorizare.

Fiind familiarizat cu tendințele europene privind evaluarea organizațiilor științifice, dar, ținând cont și de conjunctură, Consiliul Național pentru Acreditare și Atestare a analizat în procesul evaluării performanței științifice, în cadrul procedurii de acreditare științifică, o listă semnificativ mai mare de indicatori - circa 200, reieșind din mai multe considerente:

- persistă un șir de factori obiectivi (mai multe țări din Europa de Est se confruntă cu ei), care urmează să-i luăm în calcul în procesul evaluării instituțiilor de cercetare-dezvoltare: finanțarea precară a domeniului; numărul mic de reviste naționale preluate în baze internaționale indexate (nici una cotate în WoS, 3 sunt în evaluare în WoS, altele 3- preluate de SCOPUS); numărul mic al articolelor în reviste preluate de bazele de date indexate (în mediu <10 articole anual per instituție), prevalarea articolelor în reviste cu factor de impact <1, ponderea mare a articolelor elaborate cu suportul logistic al instituțiilor de peste hotare (>2/3 din articole sunt în coautorat), dezinteresarea mediului de afaceri în rezultatele cercetării (suportul financiar al acestuia <10%), lipsa mijloacelor financiare, a politicilor/instrumentelor de impulsione a activității inovatoare și transferului tehnologic (ca rezultat, în ultimii 6 ani Oficiul de Patentare European a eliberat cetățenilor noștri doar 3 brevete, iar cel american - 2) etc.;

- este oportun ca la capacitatea instituțională de cercetare să fie reflectată nu doar pregătirea resursei umane, dar și anumite elemente cantitative și calitative ale personalului științific. De asemenea, s-ar impune mai multă informație privind asigurarea logistică a procesului de cercetare. În varianta propusă în proiect sunt avantajate universitățile, care au preluat doctoratul ca treaptă universitară (inclusiv și finanțarea lui);

- activitatea instituțiilor de cercetare nu se limitează doar la indicatorii de competitivitate internațională și impact economic direct. Mai există impactul social și impactul economic indirect sau îndepărtat, indus de impactul informațional, educațional, ecologic etc. al activității științifice; de modularea indicatorilor de sănătate. Este dificil să spui ce e mai important pentru Republica Moldova la moment - câteva articole într-o revistă WoS cu un factor de impact 0,12 (ce spune că doar 1 articol din 8 a fost citat de cineva), sau un Program Național de Combatere a Tuberculozei. Noi am zice că e important și una și alta;

- axarea preponderent pe competitivitatea internațională și impactul economic direct creează anumite dificultăți în evaluarea instituțiilor umaniste și a celor medicale etc.

Revenind la acreditarea științifică, Vă comunicăm că 58 de instituții acreditate științific dispun de categorii de calificare științifică (A,B,C), atribuite în baza performanței științifice. Mai mult ca atât, aprecieri au fost date și profilurilor de cercetare din cadrul organizațiilor evaluate (*foarte bine, bine, suficient, insuficient*). Spre exemplu, în Universitatea de Stat a

Moldovei se înregistrează o performanță științifică diferită la profilul de cercetare cu atribuție la chimie, matematică, științe ale educației, jurnalism, filologie etc.

Privind metodologia aplicată menționăm că, din cei 200 de indicatori menționați mai sus, s-au selectat 100 (Indicatori de resurse și Indicatori de rezultat) pentru estimarea *Capacității instituționale de cercetare* (oameni, finanțe, logistică) și a *Eficienței și eficacității activităților întreprinse* de organizații. Indicatorii de rezultat au fost distribuiți în 4 subcompartimente pentru a elucida următoarele efecte: vizibilitatea și competitivitatea internațională, contribuția științifică națională, relevanța economică și relevanța socială. Punctajul pe subcompartimente a fost plafonat pentru a orienta instituțiile în a întreprinde activități pe mai multe direcții. Experții au avut posibilitatea să intervină cu corecții a punctajului final, în limitele a 10%, reieșind din perceperea subiectivă a situației.

În baza indicatorilor de rezultat s-au dat aprecieri profilului de cercetare, iar în baza indicatorilor de resurse și rezultat sau dat categorii instituțiilor.

Pentru a obține o dispersare obiectivă, ținând cont de specificul de activitate a instituțiilor, toate entitățile evaluate au fost distribuite în 7 loturi. Au fost determinate mediile de activitate pe fiecare lot. Apoi, fiecare instituție a fost raportată la mediile de activitate în cadrul lotului de referință. Instituțiile care activau la nivelul mediei (50-75% din punctaj) au obținut categoria B, cele care reflectau o performanță peste medie (>75% din punctaj) au obținut categoria A, iar cele care demonstau o eficiență sub nivelul mediu (25-50%) au obținut categoria C. Instituțiile care nu acumulas un minimum de punctaj (<25%) n-au fost certificate. Astfel, în cadrul instituțiilor de învățământ superior, categoria A în cercetare, o dețin 4 instituții: UTM, USM, USMF, ASEM; în domeniul științelor medicale - Institutul de Cardiologie și Centrul de Sănătate Publică; în domeniul științelor socio-umaniste - Institutul Național pentru Cercetări Economice etc.

Propunem:

1. A reieși, la moment, din categoriile instituțiilor existente. În 3 luni nu se va reuși a efectua o evaluare mai obiectivă decât s-a făcut. Mai mult ca atât, aceste intenții contravin prevederilor legislative privind principiile de ierarhizare și finanțare a instituțiilor și în baza performanței științifice, care urmează a fi făcute publice cu cel puțin 1 an până la demararea procedurii de evaluare (art.13¹, alin. (c) al *Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova* nr. 259 din 15.07.2014 cu modificările și completările ulterioare).

2. Între timp, se va purcede la elaborarea unei metodologii noi de evaluare, axată pe practica internațională, ținând cont de problemele elucidate în procesul acreditării științifice, cu efectuarea unui studii de fezabilitate a conceptului nou.

3. Să fie diferențiată nu doar finanțarea instituțională, care la moment presupune *menținerea și dezvoltarea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării și cheltuielile de personal aferente*, dar și salariile de funcție ale categoriilor de cercetători. În acest sens, propunem ca salariile de funcție actuale ale cercetătorilor să fie atribuite instituțiilor de categoria C, iar categoriilor superioare să li se aplice coeficienți de performanță.

4. Situația trebuie să fie redresată lent și atent. Se înregistrează un trend de creștere a numărului de publicații în baze de date indexate (în WoS numărul articolelor a crescut de la 355 în 2010, la 653 - în 2016), a numărului de citări ale articolelor (de la 4,1 citări în 2000, la 10,1- în 2016), a proiectelor obținute în cadrul programelor comunitare (de la 6 - în 2010, la 11 - în 2016) pentru a stimula activitățile și a nu provoca efecte negative ireversibile în cadrul sistemului.

Cu respect,

Vicepreședinte al CNAA,
Președinte al Comisiei de acreditare a
organizațiilor din sfera științei și inovării

Valeriu DERJANSCHI

Șef al Direcției de evaluare și acreditare

Vitalie MINCIUNĂ